

byl atašé u naší vlády. Můžete ho přijmouti, je pořádný, náš přítel, má styky. Odjíždím na Korea Maru. Budu za týden v Honolulu, za 18 dní v Tokiu. To k vůli kabelům, kdybyste mi chtěl něco sdělit. Já Vám budu často psát. A teď s Bohem, můj drahý, předrahý tatičku. Ruky políbení Olince a několik pus a stisk ruky přáteli, mezi něž nemohu počítati Hurbana – o tom Vám napíšu později.

S Píseckým to zařídím. Peněz mám dost. Prosí mne, abych Vás jeho jménem ujistil jeho nejupřímnější úctou a láskou.

Váš

Milan

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. V-VIII-17b, k. 295. Originál, strojopis. Adresa: French Embassy, Prof. T. G. Masaryk, Washington D.C.

- a – Je třeba vše dojednat do posledního puntíku (francouzsky).
- b – Zřejmě má být „tyje“ nebo „žije“.

M. R. Štefánik T. G. Masarykovi
San Francisco, Ca., 28. září 1918

/108

Na palubě Korea Maru 28. září 1918.
Gen. M.Štefánik

Panu

T. G. Masarykovi, předsedovi Československé Nár[odní] Rady.

Předrahý pane předsedo!

Již z formy a nepropracovaného obsahu posledního listu, jež jsem Vám zaslal po Špačkovi a Houskovi, poznal jste, že byl psán velmi zbožně.

Přijel jsem do San Francisca v sobotu odpoledne a hned v neděli jsem ochuravěl; pondělek byl vyplněn řadou *Vám* známých formálností a tak teprve v úterý jsem se dostal k nadiktování několika poznámek za stálého vyrušování různými návštěvami. Na konečnou úpravu nebylo kdy, neboť Písecký stěží dokončil dopis na lodi před samým odjezdem.

Jsou věci, o nichž jsem se buď nezmínil nebo jen nedostatečně a proto posílám nové poznámky, něco opakuji, něco nového pak připojuji.

Rozvrhuji si celou naši akci na dvě velké skupiny:

1/ *Naše věci po čas vojny.*

Vojna rychle spěje ke konci a proto žádná velká akce, ať v náš prospěch či nám nepříznivá, patrně nebude se moci rozvinouti řádně. Hlavní úkol: udržeti disciplínu a skutečně národního ducha armády

2/ *Naše věci po válce.*

Všecky otázky týkající se nejbližší budoucnosti československého národa stávají se tím akutnějšími, čím bližší je konec války. Zde nutno mnoho přemýšletí a mnoho připravovati.

Přemýšleje o řešení těchto problémů, byl jsem veden těmito úvahami: A. Problem finanční:

Naše vydání jsou jednak rázu organizačně-politického, jednak vojenského.

Plně chápu Vaše úsilí, aby pokud možno jenom vydání spojená s vojenskou akcí byla hrazena z úvěru poskytnutého nám cizími vládami.

Avšak vzhledem k chudobě naší národní pokladny a k nutnosti míti rezervy pro nepředvídané případy, je záhodno zařaditi do hořejší rubriky co možná nejvíce vydání souvisejících i s politickou akcí. 1.) *Jak opatřiti vojenské fondy?*

Vycházejme ze zásady, že máme žiti z *vlastního kreditu*.

Důvody: a/ *výchova* našich lidí, •

b/ posílení našeho mezinárodního postavení.

Apelem na důvěru k nám, na patriotism, „národní daň“ *nemožno* sebrati *dostatečný obnos*.

Je tudíž *nutna válečná půjčka*, což značí promyšlený *budget*, *záruku*, (pro upisovatele) *administraci* získaných kapitálů.

Budžet:

Při vypsání obnosu může býti rozhodujícím *kriteriem: potřeba válčící spojenecké 100 tisícové armády* na šest měsíců, po případě na celý rok. To byste mohl vyjednatí jmenovitě v Americe a v Paříži.

Záruka:

Amerika, Anglie, Francie, Itálie, Japonsko mají právo převzítí rovným dílem (po 1/5) dlužní úpisy námi vydané, čímž dá se velmocem *možnost* nabýti stejného mravního postavení vůči našemu národu. Neužije-li některá z velmocí plnou měrou tohoto *práva*, může Národní Rada přenechatí zbývající úpisy jině vládě.

V obnosu representovaném těmito úpisy *otevře patričníý stát pro nás úvěr v bance označené* k tomuto účelu společnou dohodou s námi. (*Vě Francii* bý to mohla býti Banque de France, jež by mohla fungovati zároveň i jako centrála.)

Převzaté úpisy stát si buď podrží anebo – což je naše přání – dá je *do oběhu*.

Výhody: a) poskytnutý nám úvěr nezatíží státních pokladen, b) posílí naši situaci, zdaří-li se, což je pravděpodobné.

(Aby se půjčka ochotněji upisovala, bude snad záhodno prohlásiti zásadu, že majitelé našich úpisů, jsouce spolubudovateli Československého státu, budou *účastni jistých výhrad*.^a (Na př.: Jistá provozovací práva budou se platiti ne běžnou mincí, nýbrž dlužními úpisy této půjčky, ovšem v budoucím Československém státě.

Je to novinka, ale stojí snad za uváženou. Naznačuji ji pouze.) Samo sebou se rozumí, že všechny tyto transakce byly by prováděny vzpomenutými bankami.

2.) Jak disponovati získanými kapitály?

Potřeby pro armádu určují zodpovědné orgány, v daném případě *štáb*, jenž *pořídí rozpočet* který předloží ke schválení Československé vládě (po případě jejímu představiteli).

Teprve projekt opatřený podpisem a pečeti Nár[odní] Rady nabývá platnosti.

Národní Rada obrátí se pak k té *ze spojeneckých vlád*, která je za daných okolností nejpovolanější, se žádostí, aby její intendantura dala našemu vojsku věci v žádosti uvedené. Intendantura pak bude *vyplacena bankou* toho kterého státu.

Dle dosavadního způsobu intendantura rozhodovala o nutnosti či vhodnosti žádaných věcí a tu někdy neschopností, někdy zlou vůlí působeny byly *odklady*.

(Kromě toho je v tom kus mravního ponížení, pro Národní Radu, jež je nyní československou vládou, musí-li býti odvislá na libovůli úřadu kterékoliv vlády jiné. Tomu lze se vyhnouti provedením výše uvedeného návrhu, dle něhož intendatura bude prostě plniti rozkaz vlastní vlády.)

Z důvodů jsoících na snadě nelze zajisté také připustiti, aby jeden a týž orgán navrhoval vydání^b i dodával zboží.^c

Bylo by nepolitické spolehnouti se na šťastnou okolnost, že náš generalisimus nebo členové Národní Rady jsou bezúhonní. Z tohoto fondu důvěry nelze žítí, zvláště je-li třeba užítí ho jiným a lepším způsobem. (Viz pozn. dodatečné na konci kapitoly.)

V části naší armády na Rusi rodí se povážlivou měrou chaos a desorganizace, zaviněné jednak nedostatkem vedoucí autority, jednak nepořádky vojenské administrace Spojenců.

Postavení Janina i moje bude velmi těžké. Žárlivost osobní i bolševismus v nejrůznějších formách vyžadují, abychom nemusili apelovati na důvěru k nám, což značí vytvořiti *mechanismus fungující bez důvěry*. (Pozn. dodatečné k důvodům pro výše uvedený návrh o postupu při objednávkách:^d

- a) Technické obtíže brání nám činiti objednávky přímo v továrnách, jež jsou žádány na měsíce napřed objednávkami vlastní vlády.
- b) Kromě toho rádí všude korupce nejvyšší měrou a za daných okolností nečinil by objednávky nikdo z našich důvěryhodných lidí, ale ve skutečnosti různí prohnání agenti, kteří by vydání hnali nesvedomitě do nemožné výše.)

Předběžně *míním pokračovati v Rusku* následovně, nedostanu-li od Vás jiných úprav:

Francie nám otevřela *neobmezený* úvěr pro válečné potřeby v Rusku, ale podrží si *právo kontroly*. Místo Francie bude to vlastně několik nechápavých byrokratů.

Za předsednictví generála Janina určí se potřeby. Návrh opatřím *naší pečeti*. *Telegraficky* obrátíme se přímo na *Paříž*, v případě odmítnutí na Vás, a Vy se pokusíte buď odstraniti překážky nebo dostati potřebné věci od Ameriky nebo Anglie....

Avšak žádné vydání nemá býti angažováno bez našeho vědomí a svolení.

Také volba a počet osobností pro různé funkce souvisící s naším budžetem budtež

uzavřeny po dohodě s Československou vládou.

Také *volba a počet osobností* pro různé funkce související s naším rozpočtem budou určeny *po dohodě s Československou vládou*.

B. 1 Proklamace ke spojeneckým vládám:

Proklamaci ke Spojencům měl byste vydati, protože

- a) jmenovitě v poslední době *velmoci promluvily* k nám a to různým způsobem,
- b) *promluvalo se z naší strany* ke Spojencům různými lidmi a také různým způsobem.

Svou proklamaci *připojíte se* vhodně *ke smlouvám* učiněným Benešem a mnou, a *Národní Rada se desolidarizuje nepřímě* s celou řadou mluvčů, velikášů a dobrodruhů.

- c) *mluví se* nyní o Nár[odní] Radě (žel bohu) jako o „vládě“.

Tradičně vyžaduje, aby *předseda* podal *program* a označil své *spolupracovníky*; v daném případě také *vnitřně to přispěje*, k vykrytí naších poměrů.

- d) ve formě proklamace mohl byste šikovně *naznačit Spojencům myšlenkový pochod*, kterým by se měli bráti. Pomozte nynějším státníkům formulovati pravdy, které cítí.

Já vždy a všude zdůrazňoval jsem, že máme předsedu-vůdce; pro boha nepovažujte moji starostlivost za přehnanou. *Vaše předsednictví se musí uplatnit formálně i prakticky a to důrazně*.

B. 2.) Poznámky moje k obsahu proklamace:

- a.) *Velmoci uznaly oprávněnost našich aspirací* a to: *Francie* první (projevy a připuštění principu armády); *Italie* první uzavřela formální smlouvy a vyvodila z uznání všechny konsekvence; *Anglie* prohlásila naši armádu za spojeneckou; *Amerika* mluví o vládě a prakticky pomáhá nám v Rusku; *Japonsko* uznává armádu a dává pomoc. (Pozn: Samo sebou se rozumí, že Vám nedávám rady. Je to stručná formulace mého názoru.)

Jaké jsou *naše aspirace, oprávněnost* jejich po stránce historické i mravní.

Význam mezinárodní: Československý stát – bariera, klíč.

Československý stát bude utvořen, protože je *života schopný* (odůvodnění proč) a že *národ náš má vůli jej vytvořiti*. Tato vůle se mohutně projevovala po celou dobu války a také podnes, kdy konečně velmocem padá bělmo s očí. *Toto bude nutno říci Spojencům* jasně.

- b.) Druhá část proklamace by naznačila, *co je to ta provizorní vláda*:

Provizorní vládou byla uznána *Československá Národní Rada*.

N[árodní] R[ada] vznikla z vůle národa doma a byla schválena zahraničními organizacemi a jmenovitě vojskem.

Předseda Národní Rady a jeho dva *spolupracovníci* vedli celou akci a povedou ji dále. *Jedině oni* mají mravní i formální právo vystupovati a jednati *jako vládní činitelé, když potřeba a důstojnost národa toho žádá*.

(Vycházím z fikce, že netvoříme formální provizorní vládu, která jako taková vždy a všude vystupuje. My se dovoláváme přiznaného nám práva vládnouti, jen když toho potřeba žádá. Tudiž *žádné permanentní excelence*. Nevím, vyjadřuji-li se dosti jasně.)

c.) Chtěl bych, aby *Vaším vystoupením* byla potvrzena *naprostá solidarita mezi námi třemi* způsobem, který současně jasně ukáže, že *Vy jste páteří celého organismu, bybnou silou jeho a živým pojítkem* mezi národem doma a za hranicemi.
Beneš a já jsme *Vaši plnomocní spolupracovníci. Poměr nás k Vám* je určen jednak faktem, že *jste předsedou*, jednak tím, že si u vědomujeme *zvláštní postavení, které máte jako politický a mravní činitel doma i ve světě.*

d.) *Sídlo N[árodní] Rady* je nyní v Paříži

e.) *Nár[odní] Rada má určitý počet důvěrníků*, z nichž část deleguje pro vykonávání různých diplomatických, konzulárních a vojenských funkcí tam, kde je to nevyhnutelné. Neposíláme tudíž svých reprezentantů všude a analogicky jako ostatní vlády.

f.) Čím disponuje *N[árodní] R[ada]* a co je její výkonnou silou.

Finance a to veškeré opatřuje *N[árodní] Rada* buď *vnitřní národní daní*, buď *půjčkou* (projektovanou).

Tato provisorní vláda (*N[árodní] R[ada]*) *opírá se o národ doma*^e (několik zřetelných příznaků).

g.) *Výkonnou mocí* *N[árodní] Rady* je více než stotisícová *armáda*.

h.) *Armáda nepozůstává ze zběhů*, nýbrž z disciplinovaných národovců, kteří poslechli hlasu svého svědomí a příkazu povolaneho duševního štábu národa. Naši hoši neopustili prapor – opustivše monarchii a nepřidali se k nepříteli.^f

Historicky, mravně a nyní i formálně naše vojsko vede řádnou válku proti centrálním mocem a jejich přísluhovatelům. *Centrální moci nepřiznávají našemu vojsku tento charakter* a tím chtějí odůvodniti hyenismus a krutosti páchané na našich mrtvých a zajatcích. *V zajetí je také celý národ.*

Prohlašujeme:

Nebodláme povzbuzovati našich lidí *k pomstě*, ale *nemůžeme v dané situaci zaručiti*, že *repressálie* nebudou činěny roztrpčenými jednotlivci.

Již dnes konstatujeme fakta *zvířeckosti německo-maďarské*^g a *jakmile dána nám bude možnost, potrestáme viníky.*

Československý národ nesloží zbraní, dokud hrůchy spáchané způsobem *vojnou neodůvodněným* na našich bratrech *nebudou potrestány.*

Konkrétně:

Činíme osobně zodpovědnými *habsburský rod*, členy *vlád ve Vídni*, v *Pešti*, po případě v *Německu*, vojenské a politické představitele pod jejichž *komandem* a za jejichž *vědomí* čin byl *spáchán* atd. *Majetky* pak nepřátelské nám *aristokracie* a jiných *hodnostářů*, kteří dnes *aplaudují zločinu*, považujeme jako *záruku* za *neodůvodněné* *pustošení*. *Oko za oko – zub za zub.*

Tyto body bych rád viděl ve *Vaší proklamaci*.

Proklamaci pak *odelegrafujte* mně, abych ji mohl předati *japonské* a *čínské vládě* a oznámiti ji v *Rusku*.

Vy sám měl byste ji *osobně* *dodati vládě Spojených Států*. *Telegrafujte* ji *Benešovi*, aby ji *osobně odevzdal francouzské vládě* a *Vy* ji *zaneste* na *anglické* a *italské velevyšlanectví* ve *Washingtoně*.

Otázka:

Navážeme *diplomatické styky s Vatikánem*? Formálně nebylo by to nemožné, ale nepomůže nám to; po případě by toho ty černé duše zneužily. To je právě, vidíte, jeden z orgánů centrálních moc[nost]! Lépe by bylo snad ignorovati Vatikán, dokud si nesjedná práva, což se nestane.

Diplomaticky tuto rezervu odůvodníme tím, že *notu pošleme jen aktivním beligerentům*. (Zajisté nezapomenete na žádný z drobných států: Belgie, Srbsko, Portugalsko, Equador atd. Mně osobně bylo by milé, kdybyste mi přenechal Equador, s nímž jsem v živých stycích.)

Byl bych Vám nesmírně vděčen, kdybych znal celou proklamaci dříve, než ji úředně prohlásíte. Prostřednictvím Sp[ojených] Států byste ji mohl telegrafovati do Tokya.

Neřádám pozor na formu tohoto dopisu. Vy však víte, ať píšou jak píšou, že Vás miluji vroucně, že k Vám lnu celou duší a že Vás znám i dobře Vám rozumím.

C/ Bylo by užitečné

1/ Formulovati několika větami vnitřní řád Národní Rady.

2/ Naznačiti vojsku a organizacím, jak mají pokračovati v případě zániku nynější Nár[odní] Rady. Toto poslední nařízení nemusí býti předběžně dááno na veřejnost.

Ad 1/:

Především by měl býti živější styk mezi námi přes Vás. Buďte křižovatkou. V žádném případě v budoucnosti nelze podniknouti akci angažující N[árodní] r[adu] bez Vašeho souhlasu aneb zvláštního splnomocnění. Jmenovitě na smlouvách musí býti Váš podpis, zvlášť nyní, když Vás Spojenci uznali hlavou organizace.

A naopak: Žádná akce v tom kterém státě nemůže býti vedena pod autoritou N[árodní] R[ady] bez vědomí a souhlasu reprezentanta N[árodní] Rady v onom státě se nacházejícího.

Tyto poznámky zdají se snad a pro nynějšek i jsou zbytečné, ale já bych rád viděl organizaci, která setrvá bez ohledu na osoby.

D/ Soudnictví? V Italii je věc řešena.

E/ Válečný odznak, ranění a nemocní, neschopní, otázka důstojnická, platy.

O všem tom Vám napíšu z Tokia.

Naznačuji, co se týká otázky důstojnické jako nejnaléhavější, zhruba svůj názor:

Problém:

Máme nadbytek důstojníků, k nimž se druží uchazeči (bývalí jednorocní dobrovolníci a zasloužilí vojáci).

V Rusku nemůžeme dáti všem komando.

Převoz do Evropy drahý – dlouhý – snad i technicky nemožný. Mohl by také vyvolati žárlivost a rozruch: lidé by chtěli do Francie. Ostatně ve Francie se též objevila tato otázka.

V Italii byl nedostatek důstojníků. Odpomáhá se mu důstojnickou školou. Italští hodnostáři mne důvěrně žádali, abychom tam neposílali důstojníků z Ruska. Nebrání nám, ale nepřejí si toho.

Tudíž musíme počítati s faktem, že důstojníci a schopní uchazeči zůstanou v Rusku bez komanda. A je jich na sta!

Přemýšlím proto o vytvoření zvláštního praporu, jehož členové (i *řadové mužstvo*) měli by plat i hodnost důstojníků.

Tento elitní sbor vzorně vypravený, plně uvědomělý politicky, národně i vojensky, byl by, mohl by býti čestnou st[r]áží našich ideálů a zájmů.

Ze směsi nespokojenců mohl by se vytvořiti nadšený a užitečný prapor. Věc nemám ještě úplně promyšlenou. Uvidím na místě a informuji Vás.

Vjíždíme do Honolulu pod dojmem právě příšlé zprávy o kapitulaci Bulharska.¹ Cestu jsme měli normální.

Vroucně Vás objímá

Váš

Milan^{ch}

Ruky políbení sl. Olince.^h

Odevzdejte laskavě moji podobiznu:

1.) Berthel[ot]

2.) pi. Bouvenal

3.) někteřím našim (Beneš, Štrimpl, Markovič ...?)

odpusťte, že Vás ...[nečit.]

DOPIS

AÚTGM, f. T. G. Masaryk, sign. V-VIII-17b, k. 295. Originál, strojopis. Záhloví: Gen. M. Štefánik. Adresa: T. G. Masarykovi, předsedovi Československé Nár[odní] rady.

a - Zřejmě má být: výsad.

b - Slovo vydání dopsáno rukou.

c - Slovo zboží dopsáno rukou.

d - Věta dopsána rukou.

e - Národ doma dopsáno rukou.

f - Věta dopsána rukou.

g - Slova zvířecnosti německo-maďarské dopsány rukou.

h - Následující text připsán rukou.

ch- K dopisu připojena poznámka M. R. Štefánika: Pan Písecký klepe na mašíně. Musíme končit. Lod jede. S Bohem milovaný, drahoučký pane prof. a náš neocenitelný učiteli. Váš Milan.

1 - Příměří s Bulharskem bylo podepsáno v Soluni až 29. 9. 1918. Je možné, že Štefánik psal dopis na pokračování dva dny.